

Daniel Keyes: Kukkia Algernonille

Mitä kaikkea tapahtuu, kun älykkyys kolminkertaistuu?

Olavi Kanervisto

Kesälukemiseksi suosittelen tällä kertaa todellista klassikkoa. Kirjasot sijoittavat tämän teoksen yleensä science fiction/fantasia -hyllyyn, mutta se on paljon moniulotteisempi ja syvällisempi kuin tuossa genressä keskimäärin.

Itse luin kirjan ensi kerran suomennoksen ilmestyttyä osana WSOY:n SciFi-sarjaa vuonna 1985. Käsikirjoitus on kuitenkin vanhempaa perua, sillä tuo tekijänsä esikoisteos oli ehtinyt voittoa molemmat arvostetut tieteiskirjapalkinnot, Hugon sekä Nebulan, jo 1960-luvulla. Yli viisi miljoonaa myytyä kopiota oikeuttanee klassikkoluonnehinnan.

Cliff Robertson ihastui tarinaan niin paljon, että perusti oman tuotantoyhtiön ja palkkasi taitavan käsikirjoittajan Stirling Silliphantin muokkaamaan tekstin valkokankaalle. Elokvasta tuli niin onnistunut, että Robertson sai itse

näyttelemästään pääroolista Oscar-palkinnon vuonna 1969.

Tuon Charly-nimisen elokuvan olin onnistunut näkemään jo vuosia ennen kirjaan tutustumista, kun Suomessa TV2-kanava esitti sen jo 8.8.1982. Tarinasta tehtiin sittemmin vuonna 2000 alkuperäisellä nimellä toinenkin pitkä tv-elokuva, joka ei ollut huono sekään.

Molemmat filmatisoinnit onnistuivat välttämään teoksen teemastot – kemiallisesti piristetyin älykkyys, onnellisuuden, tyhmyyden, kiusaamisen, tietämättömyyden, rakkauden ja seksin sekä lääketieteen vastuun tai vastuuttomuuden – sortumatta liikaan melodramatisuuteen.

Miksi myös kirja kannattaa lukea, vaikka elokuvantekijät ovat pystyneet välttämään sen tematiikan poikkeuksellisen onnistuneesti? Mielestäni osa teoksen viehätystä ja omaleimaisuutta on erikoinen kirjallinen muoto, jonka

myös suomentaja on saanut toimimaan oivallisesti.

Päähenkilö, hädin tuskin lukutaitoinen Charlie Gordon, jonka älykkyysosamäärä kirjan alussa on noin 68, toimii itse kertojana. Saatuaan kokeellista kemiallista stimulanttia aivokapasiteettinsa kolminkertaistamiseksi heikkolahjaisten koulua käyvä 30-vuotias Charlie oli saanut tehtäväkseen itse laatia päivittäiset edistymisraportit. Niinpä ensimmäiset luvut ovat juuri kirjoittamaan oppineen alakoululaisen tyyliä – ajatusvirtaa ilman kokonai-

sia virkkeitä, välimerkkejä tai muita kieliopin koukeroita.

Kirjallisen ilmaisun kehitysvaiheet nopeutetussa rytmisissä välimerkkien oppimisesta ja sanavaraston rikastumisesta aina akateemiseen muotoon saakka helpottavat kertojan kulloisenkin kehitysvaiheen ymmärtämistä. Älyllisen kehityksensä huipukohdassahan päähenkilö sitten kehottaakin kyseenalaistamaan kaiken, minkä luulemme tietävämmem... ■

